22. Kungsberga, Färentuna sn.

Pl. 10.

Litteratur: B 284, L 340, D 2:59. J. Hadorph, Färentuna Häradz Runestenar (1680), n:r 17; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 218; J. E. Arenius, De Antiquitatibus Insulæ Feringsöensis (diss. 1751), s. 14; R. Dybeck, Runa 2 (1842), s. 34 f.; V. Dahlgren, Antiquarisk-topografisk beskrifning öfver Färentuna hd, 1851 (ATA); UFT 2 (1872), s. 27, 5 (1876), s. 104; E. Brate, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: Leitz (hos Hadorph a. a., Peringskiöld a. a. och B 284); Dybeck a. a.; Brate 1901 (ATA).

Runstenen står i en hage, kallad Kurbacken, SV om Kungsberga, ej långt från stranden av Mälaren, något S om ångbåtsbryggan. Några meter framför stenen ligger en gravhög, åtminstone på framsidan kantsatt med stenar och med insjunken topp (beskrivning hos Dybeck och Dahlgren). — Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Fånö»; i beskrivningen: »något SSV om Kungsberga by».

Hadorph: »Kongz Berga by». Peringskiöld: »Kungsberga ägor Smebacken». Dybeck: »Stenen står i sluttningen af en stenig höjd, Kurbacken kallad, vid Mälarstranden vester i byn».

Gnejs, med knottrig yta. Höjd 2,05 m., bredd 1 m. Ristningen är ojämn, delvis djup, delvis ytterst grund.

Inskrift:

ulfr · uk uikil + uk syrkil þa · · · - stain · þina iftiʀ ayt - - u faþur sin kuþ hia - - - a - t

Ulfʀ ok Vikell ok Syrkell þæ[iʀ] ... stæin þenna æftiʀ ..., faður sinn. Guð hia[lpi] a[n]d.

»Ulv och Vikel och Syrkel de ... denna sten efter ..., sin fader. Gud hjälpe anden».

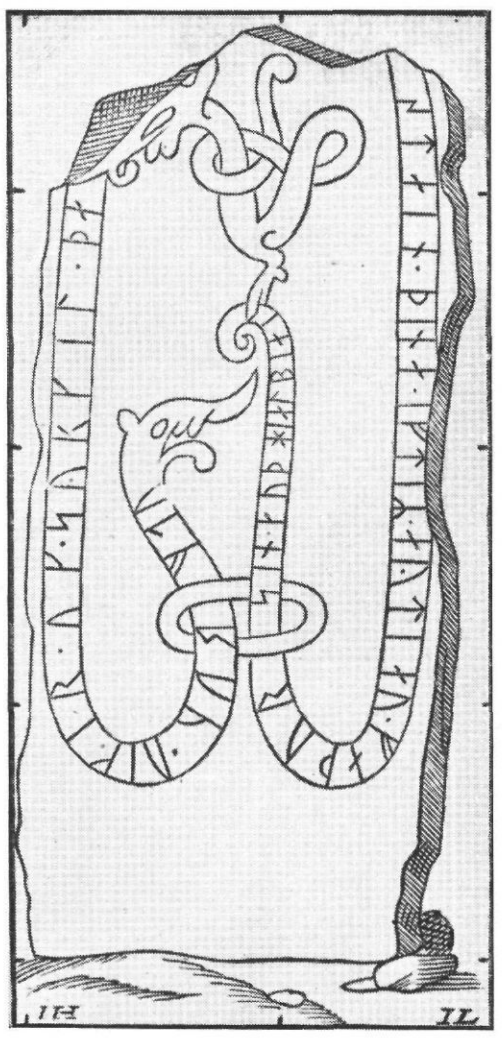

Fig. 17. U 22. Kungsberga, Färentuna sn. Efter B 284.

Till läsningen: 1—6 **ulfr · uk** är tecknat med stupade vänderunor (jfr U 173, Sö 118 och 311). Tydligt stungna äro 15 och 38 **y**, däremot icke 51 **k** och 32, 49 **i**. 11 **l** är tydligt; icke **r**. 14—19 **syrkil** är fullt tydligt; ingen av runorna kan läsas annorlunda. Av runan 40 finns endast v. sidan av hst i behåll; därefter har en flisa av stenen flagrat av och tagit bort h. sidan av r. 40 och hela r. 41. R. 42 är **u**, icke **r**. Av 54 **h** finnas endast övre hst och de h. bst i behåll; 56 **a** tydligt; av 57 och 58 finns endast hst kvar, likaså av 61. 60 **a** och 62 **t** tämligen tydliga. — Leitz: 11 **r**, 37—42 **aytiau**, 54—62 **hialbi a -**. — Dybeck: 1—4 endast **r**, 11 **r**, 37—42 **ayf - - u**, 54—62 **hialbin**. — Brate: 11 **r**, 37—42 **ayt - - u**, 54—62 **hiabi unt** (»**b** är alldeles tydligt»; **nt** stuprunor).

Vikætill, *Vikell* förefaller att ha varit ett föga brukat namn. Det finns f. ö. endast spridda belägg, ett i Uppland (L 509 Öslunda, Fröslunda sn), ett i Södermanland (Sö 64), ett i Östergötland (Ög 142). Från svenska medeltidskällor är det okänt. Från Norge finnas två belägg, från Island ett. — Ett namn *Syrkell* är f. ö. alldeles okänt. Närmast bör det jämföras med namnet *Sværkiʀ* (*Særkiʀ* l. *Sørkiʀ*): Sö 300 **suerkiʀ**, Sö 209 **serkiʀ** (Sö 342 **-rkiʀ**), Ög 67 **sirkiʀ**. Liksom *Sværkiʀ* sannolikt är utvecklat ur ett **Svart-gæiʀʀ*, så torde *Syrkell* (l. *Sörkell*?) utgå från **Svart-kætill*. — Tolkningen av det skadade namnet 37—42 **ayt - - u** är oviss. Om runan 39 har varit **t**, bör förleden vara *Øy-* och efterleden börja med *t* eller *d*. Möjligen föreligger en skrivform av namnet *Øyvindr*, *Øyndr* (se om detta Sö 263, Sm 28); kanske *Øynd i øy* »Önd på ön»?